

Скрипник М.І. Інноваційна педагогіка та педагогіка партнерства: Робочий зошит для підготовки за освітньою програмою «Підготовка експертів до проведення інституційного аудиту в закладах загальної середньої освіти».

У робочому зошиті з освітнього курсу «Інноваційна педагогіка та педагогіка партнерства» вміщено завдання для опанування слухачами курсів підвищення кваліфікації змістом та структурою інноваційної педагогічної діяльності, сучасними технологіями навчання; формування умінь дослідження, проектування та експертизи педагогічних інновацій, творчого мислення. Розроблені авторські завдання ґрунтуються на ідеї американського психолога Дж. Гілфорда про розвиток конвергентного (необхідне для знаходження єдиного точного рішення задачі) та дивергентного (завдяки яким виникають оригінальні рішення) мислення як потенціал для оцінювання власних інноваційних напрацювань. Допомогою у розв'язанні завдань є авторська Е-презентація та Е-дошки. У робочому зошиті також подано навчально-творчі завдання для самостійної роботи з освітнього курсу. Особливістю цього робочого зошиту стало введення рубрики методи педагогічного дослідження, що застосовані для розв'язання конкретного завдання.

Для керівників, науково-педагогічних, педагогічних працівників ЗЗСО, науково-педагогічних працівників ЗВО, андрагогів системи післядипломної педагогічної освіти, науковців, організаторів післядипломної педагогічної освіти.

Для роздумів:

Передісторія поняття «інновація»: вперше з'явилося в дослідженнях культурологів в XIX ст. і означало введення деяких елементів однієї культури в іншу. Таке проникнення розглядалось як вирішальний фактор розвитку культур. Це значення дотепер збереглося в етнографії.

Праосновою терміну «інновація» була «новація». Вперше дефініція «новація» була використана в XIII ст. у правових документах, позначала угоду сторін про заміну одного укладеного ними зобов'язання іншим¹. Термін означав не винахід чогось, а відносився просто до новизни.

Сам термін «інновація» має латинське коріння. «Innovatio» перекладається як «зміна» або «відновлення», in - окрема приставка, перекладається з латинської мови як «в напрямок».

---

¹ Комлев Н.Г. Словарь иностранных слов. М.: ЭКСМО-Пресс, 2000. 458 с.

Поняття «інновація» почало вкорінюватися в англійській мові як самостійне і самодостатнє у ХІХ ст., у зв'язку з розвитком науки, техніки, машинобудування. Мова того періоду зосереджена на винаходах, зокрема, на технічних винаходах.

ДІАЛОГ ІЗ ЧИТАЧЕМ

Читач: *Що нового пропонувано в цьому курсі та чим практично цінним опаную?*

Автор: З часу введення І. Шумпетером і Г. Менш² у науковий обіг терміну «інновація» (як втілення наукового відкриття в новій технології або продукті), сам термін та похідні від нього («інновація», «інноваційний процес», «інноваційна діяльність») набувають статусу загальнонаукових категорій і збагачують поняттєві системи багатьох наук.

За допомогою інструменту Google Trends³ авторкою проаналізовано популярність пошукових запитів «інновація», «інновація в освіті», «innovation» на теренах України. Актуальним сьогодні є поняття «інновація» (100 % зацікавленість цим поняттям – 8-14 вересня 2019 р., англomовне поняття «innovation» 100% популярності набуває 15-21 вересня 2019 р.). При цьому до англomовного поняття звертаються в Україні частіше – 78% читачів проти 22 % запитів українською мовою)⁴. Інноваційну діяльність в Україні унормовує низка документів⁵.

---

² Завдяки австрійському й американському економісту, політологу, соціологу й історичу економічної думки Йозефу Алоїзу Шумпетеру (1883-1950) термін «інновація» став використовуватися в науковій термінології в 1911 р. У роботі «Теорія економічного розвитку»² [Теорія економічного розвитку (Theorie der wirtschaftlichen Entwicklung, 1912). Шумпетер розглядав економіку як специфічну систему комбінацій виробничих факторів і ресурсів, де кожна з них має виключно унікальний спосіб з'єднання продуктивних сил, за допомогою якого і створюється новий продукт.

За визначенням Й. Шумпетера, **інновація - це нова комбінація виробничих факторів, мотивована підприємницьким духом.** Й. Шумпетер виділив п'ять типових змін в економічному розвитку на основі інновацій: 1) використання нової техніки, нових технологічних процесів або нового ринкового забезпечення виробництва (купівля-продаж); 2) впровадження продукції з новими властивостями; 3) використання нової сировини; 4) зміни в організації виробництва і його матеріально-технічного забезпечення; 5) поява нових ринків збуту [Шумпетер Й. Теорія економічного розвитку. Капіталізм, соціалізм, демократія. М.: Ексмо, 2007].

³ Станом на 26.09.19 р. <https://trends.google.ru/trends/explore?q>

⁴ Залишаємо поза аналізом причини популярності поняття саме у ці дати. Для нас вагомим є підтвердження актуальності пошуку цього поняття понад 100 років після його введення в науковий обіг.

⁵ Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 р., № 40–IV. 31 4. Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» від 16.01.2003 р., № 433–IV; Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності (від 07.11.2000 № 522) [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z2111> – Назва з екрана.

Завдання: Доповніть відомі Вам документи про інноваційну діяльність: _____

Педагогічні інноваційні процеси починають досліджувати у провідних західних країнах на початку 50-тих рр. минулого століття. На сьогодні сформовано інформаційні бюлетені⁶.

Станом на тепер сформовано окремий напрям дослідження – педагогічна інноватика⁷. Освітній курс розроблено для підготовки за

---

⁶ *Інновації в освіті і науці окремих країн Європи, Азії та Америки: Інформаційний бюлетень наукового проекту «Інноваційний університет – інструмент інтеграції в європейський освітній і науковий простір».* URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/9721>.

---

⁷ Альтишуллер Г.С. Алгоритм изобретения / Г. С. Альтишуллер. М.: Московский рабочий, 1980. 231 с.; Біла книга національної освіти України / Т.Ф. Алексєєнко, В.М. Аніщенко, Г.О. Балл [та ін.]; за заг. ред. акад. В.Г. Кременя; НАПН України. К.: Інформ. системи, 2010. 342 с.; Богданова І. М. Педагогічні інновації в школі підготовки вчителя: кінець ХХ – початок ХХІ століття: Монографія. Одеса : М.П. Черкасов. 2009. 157 с.; Делия В.П. Формирование и развитие инновационной образовательной среды гуманитарного вуза: Научное издание. М.: ООО «ДЕ-ПО», 2008. 484 с.; Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: Навчальний посібник / І. М. Дичківська. К.: Академвидав, 2012. 352 с.; Епишева О.Б., Трушников Д.Ю. Инновационные процессы в образовании: Учебник. Тюмень, 2009. URL: http://lit.lib.ru/t/trushnikow_d_j/text_0180.shtml; Інновації як основа змін освітньої практики. Інформаційно-методичний збірник / Упорядник Г.О. Сиротенко. Полтава: ПОППО, 2005. 160 с.; Інноваційна діяльність педагога: від теорії до успіху. Інформаційно-методичний збірник / Упорядник Г.О. Сиротенко. Полтава: ПОППО, 2006. 124 с.; Інноваційні педагогічні технології: теорія та практика використання у вищій школі: [монографія] / [Доброскок І.І., Коцур В.П., Нікітчина С.О. та ін.] / наук. ред.. В.П. Коцур; укладач О.І. Шапран. Переяслав-Хмельницький, Видавництво С.В. Карпук, 2008. 285 с.; Інноваційні пошуки в сучасній освіті / Г. М. Перевознікова (упоряд.); Л.І.Даниленко, В.Ф.Паламарчук (ред.); Центр ін-т післядипломної пед. освіти АПН України. К.: Логос, 2005. 220 с.; Інноваційні процеси в освіті: Навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів / М.О.Аузіна, А.М.Возна; Нац. банк України, Львівський банківський ін-т. – Львів: ЛБІ НБУ, 2003. 103 с.; Ильин Г.Л. Инновации в образовании: учебное пособие/ Ильин Г.Л. М.: Прометей, 2015.; Инновационная деятельность в системе образования [Электронный ресурс]: монография/ О.М. Корчажкина [и др.] Электрон. текстовые данные.— М.: Спутник +, Центр научной мысли, 2010.359 с. URL: <http://www.iprbookshop.ru/8993> ; Козак Л. В. Підготовка майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності: монографія / Л. В. Козак; за ред. докт. пед. наук, проф., член-кор. НАПН України С. О. Сисоевої. К.: ТОВ «Видавниче підприємство «ЕДЕЛЬВЕЙС», 2014. 600 с.; Краткий терминологический словарь по инновационных педагогических технологиях. URL: <https://banauka.ru/2467.html>; Макарова С.Э. Инновации в образовании // Современные научные исследования и инновации. 2015. № 1. Ч. 3 [Электронный ресурс]. URL: <http://web.snauka.ru/issues/2015/01/45538> (дата обращения: 25.03.2019); Мандель, Б.Р. Инновационные технологии педагогической деятельности : учебное пособие для магистрантов / Б.Р. Мандель. — М. ; Берлин : Директ-Медиа, 2016. — 260 с. : ил. — Режим доступа: [//biblioclub.ru/index.php?page=book&id=429392](http://biblioclub.ru/index.php?page=book&id=429392); Мармоза О. І. Інноваційні підходи до управління навчальним закладом / О. І. Мармоза. Харків, 2004. 240 с.; Новые педагогические и информационные технологии в системе образования / Под ред. Е.С.Полат. — М.: Изд.центр «Академия», 2000. С.64–86, 144–200; Освітні технології: Навч.-метод. посібник/ О.М. Пехота, А.З. Кіхтенко, О.М. Любарська та ін.; За заг. ред. О.М. Пехоти. К.: А.С.К., 2002. 256 с.; Паламарчук В.Ф. Першооснови педагогічної інноватики. К., 2005. 417 с.; Перспективні освітні технології: Наук.-метод. посібник / За ред. Г.С. Сизоненко. К.: Гопак, 2000. 560 с.;

освітньою програмою «Підготовка експертів до проведення інституційного аудиту в закладах загальної середньої освіти» (модуль 5. Методичний супровід підготовки експертів для участі у проведенні інституційного аудиту).

Мета освітнього курсу – опанування керівниками, науково-педагогічними, педагогічними працівниками ЗЗСО, науково-педагогічними працівниками ЗВО аналітичною інформацією про інноваційну педагогічну діяльність.

Основні завдання:

- формування умінь експериментування, проектування та експертизи педагогічних інновацій;
- розвиток навички цілісного бачення стану освітньої діяльності ЗЗСО, його оцінювання за критеріями інноваційності;
- формування готовності до новаційної/інноваційної професійної діяльності у системі суб'єктно-суб'єктних відносин.

Читач: Яке призначення робочого зошита?

Автор: Призначення робочого зошита – на основі андрагогічних засад та теорії трансформативного навчання⁸ зацентрувати увагу на особливостях методики підготовки регіональних тренерів з питань проведення інституційного аудиту, активізувати дослідницькі пошуки фахівців для розроблення нових освітніх продуктів (в межах власних дослідницьких проектів) шляхом пізнання таких аспектів:

- 1) сутність поняттєвого апарату з проблеми педагогічної інноватики;
- 2) застосування наукових методів дослідження інноваційних технологій навчання та кращих педагогічних практик експериментування;
- 3) моделювання навчальних і навчально-творчих завдань.

У структурі робочого зошита введено до кожного завдання рубрику: методи науково-педагогічного дослідження, що застосовано для розв'язання

Поляков С.Д. Педагогическая инноватика: от идеи до практики. М.: Центр «Педагогический поиск», 2007. 167 с.; Пометун О.І., Пироженко Л.В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук. –метод. посіб./ О.І. Пометун, Л.В. Пироженко. За ред. О.І. Пометун. К.: Видавництво А.С.К., 2003. С. 8–18; 33–80; Селевко Г. К. Педагогические технологии авторских школ. М.: НИИ школьных технологий, 2005. 192 с.; Сисоєва С. О. Творчий розвиток фахівців в умовах магістратури: Монографія / С. О. Сисоєва. К.: ТОВ «Видавниче підприємство «ЕДЕЛЬВЕЙС», 2014. 400 с.; Стрельніков В. Ю. Інноваційні технології навчання. Методичний посібник / В. Ю. Стрельніков. Полтава, 2004; Феномен інновацій : освіта, суспільство, культура : монографія / за ред. В. Г. Кременя. К. : Педагогічна думка. 2008. – 472 с.

⁸ Див.: Горбунова Людмила. Теорія трансформативного навчання дорослих: еволюція концептів і методологій. [file:///C:/Users/%D0%AF/Downloads/you_2017_3_6%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/%D0%AF/Downloads/you_2017_3_6%20(1).pdf); Перетворювальне навчання. <https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D1%80%D0%B5%D0%BE%D0%B1%D1%80%D0%>

конкретного завдання. Здійснюючи вивчення якості освітньої діяльності у закладі, фахівець має бути обізнаний із можливостями різних методів дослідження. На тепер в науково-педагогічній літературі немає єдності щодо класифікації методів дослідження. З цією метою автор до кожного завдання пропонує обрати застосовані методи з поданих за різними класифікаціями.

Е-ресурси для самоосвіти:

✓ Е-дошка «Інноваційна педагогіка та педагогіка партнерства: сутність, основні принципи реалізації нових методик навчання, або: як стати трансформаційним лідером?» -

https://uk.padlet.com/marina_scripnik/9wxcxf9lcksx4);

✓ Е-робочий зошит з освітнього курсу - <https://issuu.com/ukr66/docs/>

✓ тестові завдання – <https://forms.gle/gMKm4uXWDjQkujq89>.

Читач: Як контактувати із викладачем?

Автор: marina_scripnik@ukr.net

Завдання 1. Бачимо світ інакше: зсув смислоутворювальних структур⁹

А) Промислові революції та освіта. Назвіть відомі вам інновації в технологіях, культурі, науці, освіті, що виникли як результат промислових революцій:

Промислові революції ¹⁰	Часові межі промислових революцій	Характерні особливості	Зміст освіти (обрати)	Інновації в технологіях, культурі, науці, освіті
Перша промислова революція (1.0)	XVII	Перша заміна ручної праці	Продиктований/ Соціально	

⁹ **Ідея теорії трансформативного навчання**, яке розглядає теорію навчання дорослих як теорію зміни індивідів, залежну від їх життєвого досвіду в реальному соціокультурному контексті і від більш зрілого рівня їх когнітивного розвитку. Теоретичні основи даного напрямку розробив Джек Мезіроу – американський соціолог і почесний професор у сфері безперервної освіти та освіти для дорослих у Педагогічному коледжі Колумбійського університету (НьюЙорк, США). Щоб зрозуміти трансформативне навчання, необхідно усвідомити різницю між **зміною і трансформацією**. **Трансформація** означає вихід за межі або перетин структури; це комплексна, істотна зміна композиції чи структури; або метаморфоза. Тобто під трансформацією розуміється радикальна зміна, отже, вона є підмножиною зміни [Hatherley, Rebecca J. (2011). *Mezirow's Transformative Learning Theory*. Athabasca University, Canada, February 2011. <http://mdde.wikispaces.com/file/view/Mezirow%E2%80%99s+Transformative+Learning+Theory,+MDDE612,+Assignment%232,++Review+%231.pdf>].

При цьому слід розрізняти два типи трансформації. **Перший тип** у різних теоріях розвитку описується психологами як процес зростання та розвитку особистості. Один з них відштовхується від вертикальних і ієрархічних стадій розвитку, наприклад, стадії психосоціального розвитку Еріксона, стадії когнітивного розвитку Піаже і стадії життя Юнга. Ці стадії (або етапи) є природними віковими структурами, що змінюють одна одну в процесі життя. **Другий тип трансформації**, на якому сфокусована дана стаття, передбачає умови і процедури, необхідні для трансформації основ (припущень, очікувань), концептів, цінностей і практик, які утворюють спосіб бачення дійсності, тобто для парадигмальних зрушень чи трансформацій перспектив. Трансформативне навчання є теорією про осмислення, а не просто про набуття знання, позаяк саме «смысл надає нашому досвіду почуття впорядкованості» [Mezirow, J. (1991). *Transformative Dimensions of Adult Learning*. San Francisco: Jossey-Bass, 1991, p. 11]. В основу теорії трансформативного навчання лягло конструктивістське припущення про смислотворчість, передусім переконаність у тому, що смысл існує в нас самих, а не в зовнішніх формах, і що «особистісні смысли, які ми приписуємо нашому досвіду, набуті і підтверджені за допомогою людської взаємодії та комунікації» [Mezirow, J. (1991). *Transformative Dimensions of Adult Learning*. San Francisco: Jossey-Bass, 1991]. Див.: Горбунова Людмила. Теорія трансформативного навчання дорослих: еволюція концептів і методологій. [file:///C:/Users/%D0%AF/Downloads/vou_2017_3_6%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/%D0%AF/Downloads/vou_2017_3_6%20(1).pdf)

¹⁰ Чи готуватися освіті до четвертої промислової революції. URL: <https://www.pedrada.com.ua/article/1248-chi-gotuvatisya-osvt-do-chetverti-promislovo-revoljuts>

		машинною (механізація виробництва)	вмотивований / Соціально вмотивований з безперервним оновленням / Створюється через практичну інноваційну діяльність	
<i>Друга промислова революція (2.0)</i>	XX	– електрифікація; – конвеєрне виробництво; – нові підходи та принципи управління (зокрема, Анрі Файоля)	Продиктований / Соціально вмотивований / Соціально вмотивований з безперервним оновленням / Створюється через практичну інноваційну діяльність	
<i>Третя промислова революція (3.0)</i>	Поч. XXI	– відмова від використання природних корисних копалин; – перехід до відновлювальних; – джерел енергії автоматизація виробництва	Продиктований / Соціально вмотивований / Соціально вмотивований з безперервним оновленням / Створюється через практичну інноваційну діяльність	
<i>Четверта промислова революція (4.0)</i>	Середині XXI	симбіоз технологій, що розмивають межі між сферами: – біологічною – фізичною – цифровою	Продиктований / Соціально вмотивований / Соціально вмотивований з безперервним оновленням / Створюється через практичну інноваційну діяльність	

Б) *Дилема*¹¹: «Інноваційна педагогіка» & «Педагогічна інноватика». Обґрунтуйте Ваше розуміння цих понять.

Г) За поданою нижче класифікацією визначте **методи наукового дослідження**, що застосовано для розв'язання завдання.

¹¹ Тут розуміємо Дилему як необхідність вибору між двома можливостями.

Основа класифікації методів – рівні наукового пізнання (Е. Моносзон, Н. Ботитко та ін.):

а) *емпіричний* (встановлює нові факти в педагогічній науці) - спостереження, анкетування, співбесіди, вивчення продуктів діяльності людей, узагальнення педагогічного досвіду, педагогічний експеримент, метод «незалежних суддів», рейтинг, метод узагальнення незалежних характеристик;

б) *теоретичний* (висуває і пропонує основні, загальні педагогічні закономірності, що дозволяють пояснити раніше відкриті факти й прогнозувати їх майбутній розвиток) - аналіз, синтез, індукція, дедукція, класифікація, конкретизація, абстрагування, порівняння, узагальнення;

с) *методологічний* – на базі емпіричних і теоретичних досліджень формулює загальні принципи та методи дослідження педагогічних явищ, побудову теорії.

Завдання 2. Поняттєвий апарат сучасної інноватики. *Визначте основні ознаки базових термінів: «новація», «інновація», «інноваційний процес», «інноваційна діяльність»:*

«новація»	«інновація»	«інноваційний процес»	«інноваційна діяльність»

Для довідки: Новація (лат. novatio – оновлення, зміна) – *продукт інтелектуальної діяльності людей, оформлений результатом фундаментальних, прикладних чи експериментальних досліджень у будь-якій сфері людської діяльності, спрямований на підвищення її ефективності.* Новаціями є знання¹²: нові ідеї, теорії, моделі, відкриття, винаходи, процеси, структури, методики, стандарти, технології тощо. Однак не всі знання мають практичну цінність. Вони стають імпульсом для перетворень лише за умов, коли набувають форми інновацій, здатних оновлювати виробничі сили, створювати передумови для технологічних і виробничих змін.

Новація після прийняття до реалізації та розповсюдження набуває нової якості – стає інновацією. І. Дичківська¹³ пропонує розрізняти поняття «новація» («новий засіб») як певний засіб (нові ідеї, методи, методики, технології, програми тощо) та «інновації», яке ширше за змістом, оскільки означає процес, предметом якого є новації. Саме втілення, реалізація нових ідей є ознакою, за якою відрізняють інновації від власне новацій. *Якщо*

¹² Волошина О.В. Педагогіка інновацій у вищій школі. Навчально-методичний посібник / О.В. Волошина. – Вінниця, 2014. 161 с. URL: https://library.vspu.edu.ua/polki/akredit/kaf_4/voloshina2.pdf

¹³ Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології : Навчальний посібник [Текст] / І.М. Дичківська. К.: Академвидав, 2004. 352 с.

педагог відкрив принципово нове – він є новатором, якщо трансформував якусь нову ідею в практиці – інноватор.

Запозичене з англійської мови слово інновація (англ. innovation від лат. innovatio — оновлення, зміна) у «Словнику іншомовних термінів» (2000 р.) зареєстроване у значеннях: 1) нововведення в галузі економіки, техніки тощо на основі досягнень науки й передового досвіду; 2) нове явище в мові (мовозн.). Там же наведений і похідний термін інноваційний — «який стосується інновацій»; інноваційний банк — «банк, який здійснює кредитування і фінансування інновацій у науково-технічній і організаційно-управлінській сферах»¹⁴

У сучасній науковій літературі інновації розглядаються в цілому як нові форми організації праці й управління, нові види технологій, які охоплюють не тільки різноманітні установи та організації, але й певні галузі соціальної життєдіяльності людей. Зі ст. 1 Закону України «Про інноваційну діяльність»:

- інновації – новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери;
- інноваційна діяльність – діяльність, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг¹⁵.

У загальній теорії інновацій залежно від предметного змісту розрізняють такі види нововведень:

- техніко-технологічні (стосуються вдосконалення організаційно-виробничих процесів у промисловості);
- соціально-економічні (спрямовані на оновлення економічних і суспільних явищ);
- організаційно-управлінські (охоплюють різні сфери управлінської діяльності);
- комплексні (органічне поєднання двох або всіх видів нововведень).

Інноваційний (лат. innovatio – оновлення, зміна) процес – це спрямоване на якісні зміни у розвитку явищ проходження послідовних фаз, що відбувається закономірним порядком. Інноваційний процес пов'язаний з перетворенням наукового знання на інновацію, яка задовольняє нові суспільні потреби, і включає всі стадії створення новинки й впровадження в практику¹⁶.

---

¹⁴ Словник іншомовних слів / Уклад.: С. М. Морозов, Л. М. Шкарапута. К.: Наук. думка, 2000. 680 с., С. 230.

¹⁵ Закон України “Про інноваційну діяльність” // Економіст. 2004. № 5. С. 4 – 9. URL.: www.zakon.rada.gov.ua

¹⁶ Стадник В. В., Йохна М. А. Інноваційний менеджмент: Навчальний посібник. К.: Академвидав, 2006. С. 64.

За поданою нижче класифікацією визначте методи наукового дослідження, що застосовано для розв'язання завдання.

Класифікаційна ознака – науковий підхід (за Ю. К. Бабанським):

- а) загальні – діалектико-матеріалістичний аналіз;
- б) загальнонаукові – експеримент, спостереження, бесіда, анкетування, інтерв'ювання, реєстрація, ранжування, шкалювання, визначення середніх величин, дисперсії, середнього квадратичного відхилення, коефіцієнта варіації;
- с) часткові (конкретно наукові) – вивчення досвіду педагогічної діяльності, ознайомлення з продуктами діяльності учнів, навчальною документацією, вивчення письмових, графічних і творчих робіт учнів, узагальнення і наукова інтерпретація отриманих даних

Завдання 3. Визначаємо різницю між «новацією» та «інновацією».

Заповніть таблицю (оберіть варіанти, обґрунтувавши вибір):

<i>Критерії</i>	<i>Новація</i>	<i>Інновація</i>
1. Масштаб цілей і завдань	частковий/системний	частковий/системний
2. Методологічне забезпечення	в рамках наявних теорій/ виходить за рамки існуючих теорій	в рамках наявних теорій/ виходить за рамки існуючих теорій
3. Науковий контекст	відносно легко вписується в наявні «норми» розуміння і пояснення / може викликати ситуацію нерозуміння, розриву і конфлікту, оскільки суперечить прийнятим «нормам» науки	відносно легко вписується в наявні «норми» розуміння і пояснення / може викликати ситуацію нерозуміння, розриву і конфлікту, оскільки суперечить прийнятим «нормам» науки
4. Характер дій (якість)	експериментальний (апробування приватних нововведень) / цілеспрямований пошук і максимально повне прагнення отримати новий результат	експериментальний (апробування приватних нововведень) / цілеспрямований пошук і максимально повне прагнення отримати новий результат
5. Характер дій (кількість)	обмежений за масштабом і часом / цілісний, тривалий	обмежений за масштабом і часом / цілісний, тривалий
6. Тип дій	інформування суб'єктів практики, передача «з рук в руки» локального	інформування суб'єктів практики, передача «з рук в руки» локального

	нововведення / проєктування нової / системи діяльності в / даній практиці	нововведення / проєктування нової / системи діяльності в / даній практиці
7. Реалізація	апробація, впровадження як управлінський хід (зверху або за домовленістю з адміністрацією) / пророщування, культивування (зсередини), організація умов і простору для відповідної діяльності	апробація, впровадження як управлінський хід (зверху або за домовленістю з адміністрацією) / пророщування, культивування (зсередини), організація умов і простору для відповідної діяльності
8. Результат, продукт	зміна окремих елементів в наявній системі / повне оновлення позиції суб'єктів практики, перетворення зв'язків в системі та самої системи	зміна окремих елементів в наявній системі / повне оновлення позиції суб'єктів практики, перетворення зв'язків в системі та самої системи
9. Новизна	ініціатива в діях, раціоналізація, оновлення методик, винахід нової методики / відкриття нових напрямків діяльності, створення нових технологій, набуття нової якості результатів діяльності	ініціатива в діях, раціоналізація, оновлення методик, винахід нової методики / відкриття нових напрямків діяльності, створення нових технологій, набуття нової якості результатів діяльності
10. Наслідки	удосконалення старої системи, раціоналізація її функціональних зв'язків / можливе народження нової практики або нової парадигми досліджень і розробок	удосконалення старої системи, раціоналізація її функціональних зв'язків / можливе народження нової практики або нової парадигми досліджень і розробок

За поданими критеріями визначте особливості професійної діяльності:

<i>Критерії</i>	<i>Характеристика професійної діяльності</i>
-----------------	--

1.	Масштаб цілей і завдань	
2.	Методологічне забезпечення	
3.	Науковий контекст	
4.	Характер дій (якість)	
5.	Характер дій (кількість)	
6.	Тип дій	
7.	Реалізація	
8.	Результат, продукт	
9.	Новизна	
10.	Наслідки	

За поданою нижче класифікацією визначте методи наукового дослідження, що застосовано для розв'язання завдання. Основа класифікації методів – доповнена новими методами педагогічного дослідження класифікація Ю.Бабанського.

a) загальнонаукові методи (загальнотеоретичні, соціологічні, соціально-психологічні, математичні): абстракція, конкретизація, аналіз, синтез, порівняння, протиставлення, індукція, дедукція та ін.; анкетування, інтерв'ювання, експертні опитування, рейтинги; соціометрія, тестування, тренінг; ранжування, шкалювання, індексування, кореляція;

b) конкретно-наукові (теоретичні, емпіричні): інтерпретація, аналіз літератури, аналіз основних понять і термінів, метод аналогій, побудова гіпотези й мисленнєвого експерименту, прогнозування, моделювання та ін.; спостереження, бесіда, інтерв'ювання, анкетування, методи вивчення продуктів діяльності осіб, що навчаються, методи оцінювання, методи вимірювання і контролю, педагогічний експеримент та ін.

Завдання 4. Педагогічна інноватика: сутність. Поняття «педагогічна інноватика» представлене в науковій літературі як наука про педагогічні нововведення, спрямована на аналіз процесів розвитку освітніх систем на основі продукування, розповсюдження й освоєння інновацій, дослідження

ефективності інноваційних змін¹⁷; окрема галузь знань, коло наукових інтересів якої окреслено переважно аналізом принципів та закономірностей інноваційного педагогічного процесу, визначенням особливостей впровадження інноваційних педагогічних технологій, а також інноваційним освітнім менеджментом¹⁸.

В. Вакуленко¹⁹ виокремлює теоретичні блоки понять і принципів педагогічної інноватики:

1) теорія створення нового у педагогіці (*педагогічна неологія*): нове в педагогіці, класифікація педагогічних новацій, умови створення нового, критерії новизни, міра готовності нового до його освоєння і використання, традиції та новаторство, етапи створення нового у педагогіці;

2) методологія сприйняття інновацій (*педагогічна аксіологія*): оцінювання, освоєння та усвідомлення педагогічною спільнотою того, що виникає у педагогічній теорії та практиці;

3) технологія впровадження та використання нового, його поширення та узагальнення, тобто розробка рекомендацій (*педагогічна праксеологія*): осмислення практики застосування педагогічних інновацій, вивчення закономірностей і форм упровадження, використання нового.

Класифікуйте результати вашої професійної діяльності за окресленими блоками й принципами:

<i>Педагогічна неологія</i>	<i>Педагогічна аксіологія</i>	<i>Педагогічна праксеологія</i>

За поданою нижче класифікацією визначте методи наукового дослідження, що застосовано для розв'язання завдання. Основа класифікації методів – пояснювальний і гуманітарний підхід В. Слободчикова:

а) *загальнонаукові*: спостереження, експеримент; математичне моделювання, статистичний аналіз; тести, аналіз продуктів діяльності, опитування;

б) *гуманітарний підхід* (описовий): методи гуманітарних наук (інтроспекція, самозвіт, включення спостереження, емпатійне слухання,

¹⁷ Вакуленко В. М. Види інновацій в освіті та їх класифікація / В. М. Вакуленко // Вісник національної академії Державної прикордонної служби України. 2010. Вип. 4 URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2010_4_4.

¹⁸ Ігнатович О. Теоретико-методологічні основи педагогічної інноватики / О. Ігнатович // Навчання і виховання обдарованої дитини: зб. наук. праць. 2013. Вип. 2. С. 94–104. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nivoo_2013_2_14.

¹⁹ Вакуленко В. М. Види інновацій в освіті та їх класифікація / В. М. Вакуленко // Вісник національної академії Державної прикордонної служби України. 2010. Вип. 4 URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2010_4_4

ідентифікація, інтуїція, діалогічна бесіда, біографічний метод, герменевтика, інтерпретація внутрішнього світу та ін.).

Завдання 5. Уточнюємо поняття «інноваційна педагогічна діяльність» & «інновації в освіті». Визначте різницю між поняттями:

«Інноваційна педагогічна діяльність»	«Інновації в освіті»

Назвіть відомі вам інновації педагогічної діяльності. Схарактеризувати їх.

Назвіть відомі вам інновації в освіті. Схарактеризувати їх:

Для довідок: У психолого-педагогічній літературі інноваційну педагогічну діяльність розглядають як багатоконпонентну і таку, що своїм характером, формою та результатами свідчить про здатність суб'єктів освітньої діяльності до генерації ідей, їх втілення, аналізу моніторингових даних і продукування нових педагогічних ідей, оприлюднення результатів, забезпечення умов для їх реалізації у системі освіти²⁰.

Інновації в освіті – це процес творення, запровадження та поширення в освітній практиці нових ідей, засобів, педагогічних та управлінських технологій, у результаті яких підвищуються показники (рівні) досягнень структурних компонентів освіти, відбувається перехід системи до якісно іншого стану²¹.

---

²⁰ Ващенко Л.М. Управління інноваційними процесами в загальній середній освіті регіону: [монографія] / Л.М. Ващенко. К.: Видавниче об'єднання «Тираж», 2005. 380 с. С. 33 – 34.

²¹ Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головний ред. В.Г. Кремень. К.: Хрінком Інтер, 2008. 1040 с., С. 338.

За поданою нижче класифікацією визначте методи наукового дослідження, що застосовано для розв'язання завдання. Основа класифікації методів – рівні пізнання (теоретичні й емпіричні) (Н. Боритко):

а) *теоретичні методи дослідження*: інтерпретація, метод розуміння (діалогічне розуміння), аналіз і синтез, моделювання, ідеалізація, індукція, дедукція;

б) *емпіричні методи дослідження*: діагностичний метод, спостереження, контент-аналіз, вивчення досвіду, педагогічний експеримент, методи опитування, інтерв'ю, анкетування, соціометрія, метод полярних профілів, тест;

с) *інші методи теоретичного дослідження*: узагальнення, ранжування, класифікація, монографічний метод.

РОЗДУМИ (РЕФЛЕКСІЯ). Створюємо «перетини смислів»²².
Прочитайте кроссенс з теми «Педагогічна інноватика: історія основних понять та сутність»:

---

²² Для довідки. Слово «кроссенс» означає «перетин смислів» і створено авторами за аналогією зі словом «кросворд»²². Ця унікальна ідея належить письменнику, педагогу і математику Сергію Федіну і доктору технічних наук, художнику і філософу Володимиру Бусленку. Кроссенс уперше був надрукований у 2002 р. у журналі «Наука і життя». Він являє собою асоціативний ланцюжок, замкнутий у стандартне поле із дев'яти квадратів (як у грі «Хрестики-нулики»). Дев'ять зображень розташовані в ньому таким чином, що кожен малюнок має зв'язок із попереднім і наступним, а центральний об'єднує по смислу відразу декілька. Зв'язок може бути як поверхневий, так і змістовний. Але в будь-якому випадку це прекрасне завдання для розвитку логічного і творчого мислення. Кроссенс потрібно читати зліва направо і зверху вниз. **Прийом «кроссенс» відповідає наступним принципам:** науковість: має наукове обґрунтування; ефективність: дає гарантовані результати вже з перших днів його застосування; гуманність: покращує якість освіти і полегшує процес навчання; універсальність: можна використовувати при викладанні будь-яких предметів, для навчання дітей із різним рівнем розвитку; креативність: спрямований на розвиток неординарного творчого мислення. А це означає, що прийом «кроссенс» допомагає формувати всі види універсальних навчальних дій.

Проблема, з якою часто зустрічаються автори кроссенсів, - це трактування зображень, які можуть бути не зовсім зрозумілі або досить загадкові. У такому випадку дається коротка текстова підказка – хто чи що зображено на кожному малюнку, а завдання – знайти зв'язки між сусідніми зображеннями або дати назву кроссенсу, знайшовши

єдину нитку асоціації.

<https://koliganka.jimdofree.com/%D0%B2%D1%87%D0%B8%D1%82%D0%B5%D0%BB%D1%8C%D1%81%D1%8C%D0%BA%D1%96-%D1%81%D0%BC%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%B8/%D0%BA%D1%80%D0%BE%D1%81%D1%81%D0%B5%D0%BD%D1%81/>

Завдання 6. «Інновація» & «реформа». Заповніть таблицю (оберіть варіанти, обґрунтувавши вибір):

«Реформа»	«Інновація»
це нововведення, яке організовується і проводиться державною владою / це нововведення, яке розробляється, організовується і проводиться працівниками системи освіти	це нововведення, яке організовується і проводиться державною владою / це нововведення, яке розробляється, організовується і проводиться працівниками системи освіти
зміна термінів початку навчання / зміни у внутрішній організації діяльності	зміна термінів початку навчання / зміни у внутрішній організації діяльності
збільшення фінансування / зміни в змісті освіти	збільшення фінансування / зміни в змісті освіти
зміни в обладнанні навчальних закладів / зміни в методах навчання	зміни в обладнанні навчальних закладів / зміни в методах навчання
зміни в тривалості навчання / зміни у відносинах «учитель - учень» /	зміни в тривалості навчання / зміни у відносинах «учитель - учень» /

підвищення статусу освіти/ нові санітарно-гігієнічні вимоги/ зміни в структурі системи освіти	підвищення статусу освіти/ нові санітарно-гігієнічні вимоги/ зміни в структурі системи освіти
---	---

Відповідно до визначених ознак понять «реформа» та «інновація» схарактеризуйте концепцію Нової української школи.

За поданою нижче класифікацією визначте методи наукового дослідження, що застосовано для розв'язання завдання. Основа класифікації методів – рівні пізнання (теоретичні й емпіричні) (В. Давидов²³):

- a) *теоретичні методи дослідження:* теоретичний аналіз і синтез, абстрагування і конкретизація, ідеалізація, індукція і дедукція, ідеалізація, аналогії, моделювання; *емпіричні методи дослідження:* спостереження, бесіда, анкетування, інтерв'ювання, тестування, соціометрія, експеримент та ін.;
- b) *порівняльно-історичні методи:* генетичний, історичний і порівняльний;
- c) *математичні й статистичні методи:* узагальнення, ранжування, класифікація.

Завдання 7. «Інноваційна педагогіка – 2014: Вивчення нових форм викладання, навчання та оцінювання»²⁴.

Ознайомтеся з поданим матеріалом і позначте форми викладання, навчання та оцінювання, які упроваджено у ваших ЗЗСО:

1. Масова відкрита соціальна освіта (термін реалізації – 1-2 роки). Транслявання знань та досвіду буде організовано за допомогою соціальної мережі та професійних спільнот.

---

²³ *В. Давидов, говорячи про доцільність поділу методів педагогічного дослідження на класи теоретичні й емпіричні, окремо виділяє математично-статистичні та порівняльно-історичні класи. Хоча ці групи методів переважна більшість науковців відносить до емпіричних. Запропонована класифікація є незавершеною [Скиба Юрій. Класифікація методів педагогічних досліджень. URL: [file:///C:/Users/%D0%AF/Downloads/you_2016_2_10%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/%D0%AF/Downloads/you_2016_2_10%20(2).pdf)].*

²⁴ *Доповідь про інновації в педагогіці Відкритого університету. - http://www.openuniversity.edu/sites/www.openuniversity.edu/files/The_Open_University_Innovating_Pedagogy_2014_0.pdf*

2. Побудова навчальної програми для учнів та студентів на основі аналітичних даних (адаптивне навчання, дизайн навчальної програми) (термін реалізації – 2-5 роки). Навчання повинно адаптуватися до унікальної «траєкторії навчання» студента, яку можна отримати та постійно коригувати за допомогою спеціальних аналітичних інструментів.

3. Перевернуте навчання (термін реалізації – 2-5 роки) - одна з форм змішаного навчання, що дозволяє «перевернути» звичайний клас наступним чином: замість домашнього завдання учні дивляться короткі відеолекції в мережі, самостійно проходять теоретичний матеріал, а весь

4. BYOD (термін реалізації – 2-5 роки) – передбачає можливість використання власних мобільних пристроїв, що належать співробітникам: керівникам шкіл, викладачам, учням, студентам для розв'язання різних навчальних та професійних завдань у будь-який час незалежно від місцеперебування.

5. Формування уміння вчитися (термін реалізації – в найближчий час).

6. Динамічне оцінювання (термін реалізації – понад 4 роки). При такому підході оцінки ставляться не за одиничне завдання, а за прогрес при вивченні предмета в цілому. Учня оцінюють не відносно класу, а відносно його самого – за прогресом.

7. Освіта, основана на події (термін реалізації – 2-5 роки). Навчатися можна під час освітніх конкурсів, фестивалів, вікторин впродовж короткого періоду – день-два.

8. Сторітеллінг – навчання через історії (термін реалізації – понад 4 роки). Зараз у мережі з'явилося багато інструментів для створення стрічок часу, анімацій, коміксів.

9. «Ключові поняття» (термін реалізації – понад 4 роки). Ключове поняття описується як «чому це важливо і як це може бути застосоване на практиці».

10. Бріколлаж (термін реалізації – понад 4 роки) - «майструвати», тобто творчо працювати з інструментами та ресурсами. Існує два варіанти використання бріколлажу. Перший відноситься до способів, за допомогою яких люди вчаться імпровізувати з різними матеріалами. Наприклад, під час гри з ляльками діти вчаться, як ставитися до інших, приміряють на себе різні соціальні ролі. Друге використання терміну у процесі освіти – створення контенту з того, що є під рукою у даному класі, школі, аудиторії. Тобто навчання можна будувати й без посібників, імпровізуючи з матеріалами, формами, ідеями.

За поданою нижче класифікацією визначте методи наукового дослідження, що застосовано для розв'язання завдання. Основа класифікації методів – три класифікаційні ознаки: за рівнями методологічного знання, за рівнями пізнання і за методами гуманітарних наук (за Т. Самодуровою):

Рівні методологічного знання:

- а) *філософські методи*: аналітичний (характерний для сучасної аналітичної філософії), інтуїтивний, феноменологічний, герменевтичний та ін.;
- б) *загальнонаукові підходи і методи дослідження*: до загальнонаукових понять частіше за все відносять такі поняття, як «інформація», «модель», «структура», «функція», «система», «елемент», «оптимальність», «ймовірність»;
- в) *частково-наукові методи*: методи механіки, фізики, хімії, біології, соціально-гуманітарних наук;
- г) *дисциплінарні методи*: кожна фундаментальна наука є комплексом дисциплін, які мають свої специфічні предмет і своєрідні методи дослідження;
- д) *методи міждисциплінарного дослідження*: сукупність низки синтетичних, інтегративних способів, спрямованих переважно;

Рівні пізнання:

- а) *методи емпіричного дослідження*: спостереження, експеримент, класифікація, порівняння, аналогія, опис і пояснення;
- б) *методи теоретичного пізнання*: індукція, дедукція, науковий доказ, моделювання, аналіз, синтез;
- в) *методи побудови теорії*: узагальнення, абстрагування, ідеалізація, формалізація, аксіоматичний метод;
- г) *імовірнісні (статистичні) методи*: ці методи побудовані на врахуванні дії множинності випадкових чинників, які характеризуються стійкою частотою. Це дозволяє враховувати необхідність, яка представлена у низці випадків;

Методи гуманітарних наук: аналіз документів, опитування, інтроспекція, тестування, проєктивні методи, біографічний метод, емпатія, метод відображеної суб'єктивності, метод групової дискусії, метод експертних оцінок та ін.

Завдання 8. Проблеми інноваційного пошуку в освіті та в школі.

А) Інновації в освіті спрямовуються на розв'язання проблем:

- якісне покращення мотивації учасників навчального процесу (навчальні інновації);
- формування партнерських відносин між суб'єктами педагогічної взаємодії та особистісних цінностей у контексті із загальнолюдськими (виховні інновації);
- створення умов для прийняття самостійного оперативного й ефективного управлінського рішення (управлінські інновації).

Аргументуйте класифікацію прикладами:

Навчальна інновація _____

Виховні інновації _____

Управлінські інновації _____

Б) На думку М. Суртаєвої²⁵, всі нововведення в школі можна розділити на три види:

1) *новації, пов'язані зі зміною змісту освіти*. До першого типу новацій відносяться всі спроби визначити, чому необхідно вчити сучасних школярів, в якому віці, якої складності, як необхідно подавати навчальний матеріал, який поняттєвий апарат відповідної наукової галузі вводити на різних етапах навчання;

2) *новації, пов'язані з розробленням і реалізацією нових освітніх технологій*. До другого типу слід віднести всі новації, пов'язані з пошуком відповідей на наступні запитання: як необхідно вибудовувати навчання, в якій послідовності, які форми, прийоми й методи залучити та в якому порядку? Такі інновації забезпечують технологію навчання, стимулюють в учнів різні способи пізнання;

3) *новації, пов'язані зі зміною моделі школи (структурних утворень, управлінських процесів)*. До третього типу новацій можна віднести будь-які спроби змінити чинну модель управління школою, а також створити принципово нову модель школи.

Аргументуйте класифікацію прикладами:

Новації, пов'язані зі зміною змісту освіти:

Новації, пов'язані з розробленням і реалізацією нових освітніх технологій: _____

Новації, пов'язані зі зміною моделі школи (структурних утворень, управлінських процесів): _____

За поданою нижче класифікацією визначте методи наукового дослідження, що застосовано для розв'язання завдання. Основа класифікації методів – етапи пошуку наукового пізнання (за В. Єрофєєвою²⁶):

a) *педагогічного діагностування*: анкетування, бесіди, опитування, тестування, спостереження;

b) *педагогічного прогнозування і планування*: методи експертних оцінок, безпосередніх та опосередкованих педагогічних спостережень, самоспостережень, самооцінки;

c) *констатувального, формувального і контрольного експерименту*: анкетування, бесіди, опитування, тестування, спостереження;

d) *збору й отримання інформації*: узагальнення передового досвіду;

e) *математичні й статистичні методи обробки експериментальних даних*: узагальнення, ранжування, класифікація;

f) *упровадження результатів дослідження у практику*.

---

²⁵ Суртаєва Н.Н. Нетрадиционные образовательные технологии. Новокузнецк : Изд-во ИПК, 2000. 63 с.

²⁶ Ерофеева Вера. Общере основы педагогики: конспект лекций [Электронный ресурс] / Вера Ерофеева. – URL: <https://www.e-reading.club/book.php?book=98165>.

Завдання 9. Інноваційність змісту освіти. Інноваційна спрямованість змісту освіти також виявляється багатоаспектно, насамперед, у:

- державних стандартах освіти;
- концепціях розвитку особистості, яка навчається;
- авторських навчальних планах і програмах, підручниках, навчальних посібниках нового покоління;
- новій системі оцінювання навчальних досягнень і моніторингу якості освіти;
- розвитку творчих можливостей особистості як основи її подальшої інноваційної діяльності, конкурентоспроможності закладів й установ освіти, учасників навчально-виховного процесу;
- освітніх технологіях – упровадженні діалогових, діагностичних, активних, інтерактивних, дистанційних, комп'ютерних, мультимедійних, телекомунікаційних, тренінгових, проєктних, модульних, колективних (у малих групах), індивідуальних (самостійних);
- створенні особистісно орієнтованих навчальних планів і програм, де розвивальна функція освіти стає пріоритетною²⁷.

---

²⁷ *Інший підхід до класифікації педагогічних нововведень* пропонує А. Хуторської: 1) **щодо структурних елементів освітніх систем:** нововведення в: цілепокладанні, задачах, змісті освіти й виховання, формах, методах, прийомах, технологіях навчання, засобах навчання й освіти, системі діагностики, контролі, оцінці результатів та т.д.; 2) **стосовно особистісного становлення суб'єктів освіти:** в області розвитку певних здібностей учнів і педагогів, у сфері розвитку їх знань, умінь, навичок, способів діяльності, компетентностей та ін.; 3) **за сферою педагогічного застосування в:** навчальному процесі, навчальному курсі, освітній галузі; на рівні системи навчання, на рівні системи освіти, в управлінні освітою; 4) **за типами взаємодії учасників педагогічного процесу:** в колективному навчанні, в груповому навчанні, тьюторство, в репетиторстві, в сімейному навчанні тощо; 5) **за функціональними можливостями:** нововведення-умови (забезпечують оновлення освітнього середовища, соціокультурних умов і т.п.), нововведення-продукти (педагогічні засоби, проєкти, технології тощо), управлінські нововведення (нові рішення в структурі освітніх систем і управлінських процедурах, що забезпечують їх функціонування); 6) **за способами здійснення:** планові, систематичні, періодичні, стихійні, спонтанні, випадкові; 7) **за масштабністю поширення:** в діяльності одного педагога, методичного об'єднання педагогів, в школі, в групі шкіл, в регіоні, на державному рівні, на міжнародному рівні тощо; 8) **за обсягом новаторських заходів:** локальні, масові, глобальні тощо; 9) **за ступенем передбачуваних перетворень:** коригувальні, такі, що модифікують, модернізують, радикальні, революційні

За ідеєю, задумом та гіпотезою власного дослідження обґрунтуйте інноваційність змісту освіти:

За поданою нижче класифікацією визначте методи наукового дослідження, що застосовано для розв'язання завдання. Основа класифікації методів – різні основи (критерії): призначенням, рівнем проникнення в суть предмета вивчення і науковістю (за С. У. Гончаренком²⁸):

За призначенням:

- a) *методи збирання фактичного матеріалу:* вивчення літератури, документів і результатів діяльності, педагогічне спостереження, педагогічний експеримент, робота з науковими фактами – опис одержаних результатів, різні способи аналізу й узагальнення, тестування, науково-педагогічна експедиція, анкетування, тестування тощо;
- b) *теоретичної інтерпретації:* абстрагуванням від почуттєвої реальності, побудова моделей, узагальнення і наукова інтерпретація отриманих даних;
- c) *спрямованого перетворення:* діагностики, пояснення, прогнозування, корекції, статистичної обробки матеріалу;

За рівнем проникнення в суть предмета вивчення:

- a) *методи теоретичного дослідження:* абстрагуванням від почуттєвої реальності, побудова моделей, узагальнення і наукова інтерпретація отриманих даних;
- b) *методи емпіричного дослідження:* вивчення досвіду педагогічної діяльності, узагальнення досвіду практичної діяльності, експеримент;
- c) *методи обробки матеріалів:* реєстрація, ранжування, шкалювання, визначення середніх величин, дисперсії, середнього квадратичного відхилення;
- d) *порівняльно-історичні методи:* генетичний, історичний і порівняльний;

За науковістю:

- a) *загальнонаукові логічні:* аналіз і синтез, індукція і дедукція, абстрагування та конкретизація, порівняння, класифікація, узагальнення, аналогія, моделювання, порівняльно-історичний, причинно-наслідковий, історичний тощо;

[Хуторський А.В. Педагогічна інноватика: методологія, теорія, практика: Наукове видання. М.: Изд-во УНЦ ДН, 2005. 222 с.]

²⁸ Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження: методологічні поради молодим науковцям / С. У. Гончаренко. К.: Вінниця; ТОВ Фірма «Планер», 2010. 308 с.

- б) *емпіричні*: вивчення літератури, документів і результатів діяльності, педагогічне спостереження, педагогічний експеримент, педагогічний моніторинг, робота з науковими фактами – опис одержаних результатів, класифікація фактів, їх систематизація, різні способи аналізу й узагальнення, письмове й усне опитування, бесіда, тестування, експертна оцінка, вивчення результатів діяльності конкретних осіб, науково-педагогічна експедиція, інтерв'ювання, анкетування, тестування тощо;
- с) *експертні методи*: експертних оцінок, рангових оцінок, індивідуальної експертної оцінки, діагностичних ситуацій, психолого-педагогічний консилиум, діагностуючих контрольних робіт, соціометричний, морфологічний експертний, узагальнення незалежних характеристик;
- д) *методи збору емпіричних даних*: педагогічний експеримент: констатувальний (діагностичний, контрольний), пошуковий, формувальний (паралельний, послідовний, псевдопаралельний);
- е) *методи математичної обробки*: реєстрація, ранжування, шкалювання, визначення середніх величин, дисперсії, середнього квадратичного відхилення;
- ф) *методи опрацювання й інтерпретації отриманих даних*: групування, варіювання, варіаційної кривої, коефіцієнта варіації, вірогідності, кореляція, факторний, кластерний, дисперсійний, регресійний, латентно-структурний аналіз тощо.

Завдання 10. «Інновації-модернізації» & «інновації-трансформації».

Відповідно до даних інноваційних підходів до навчання виділяють на два види освітнього процесу²⁹:

- 1) *інновації-модернізації*, що оновлюють освітній процес, в рамках його традиційної репродуктивної орієнтації при заданості кінцевих результатів і способів дій за зразком. Такі інновації орієнтуються на розроблення нових форм, технологій і методів навчально-виховного процесу;
- 2) *інновації-трансформації*, спрямовані на забезпечення дослідницького характеру навчальної діяльності та організацію творчих методів і форм роботи в поєднанні з виробленням ціннісних орієнтацій. Спрямовані на розроблення нового змісту освіти та нових способів його структурування.

На прикладі інновацій в освіті (вітчизняний та закордонний досід) наведіть приклади:

---

²⁹ Макарова С.Э. *Инновации в образовании // Современные научные исследования и инновации.* 2015. № 1. Ч. 3 [Электронный ресурс]. URL: <http://web.snauka.ru/issues/2015/01/45538> (дата звернення: 25.03.2019).

<i>Інновації-модернізації</i>	<i>Інновації-трансформації</i>

На прикладі професійної діяльності (закладу, регіону) проілюструйте інновації-модернізації та інновації-трансформації:

За поданою нижче класифікацією визначте методи наукового дослідження, що застосовано для розв'язання завдання. Основа класифікації методів – рівні наукового пізнання, статистичний або динамічний підходи (І. Волощук)³⁰:

- a) *загальнонаукові*: математичні, статистичні;
- b) *частково-наукові*: експеримент, спостереження, бесіда, анкетування, інтерв'ювання;
- c) *конкретно-наукові*: психологічні, педагогічні, соціологічні;
- d) *методи збору даних*: кількісний і якісний аналіз документальних джерел, вірогідність, спостереження, опитування, анкетування, інтерв'ювання, тестування;
- e) *методи обробки даних*: описова статистика, вивідна статистика;
- f) *оцінювання вірогідності отриманих даних*: похибки вимірювання, систематична, випадкова, точність вимірювання;
- g) *методи обробки результатів дослідження*: реєстрація, ранжування, шкалювання, визначення середніх величин, дисперсії, середнього квадратичного відхилення, коефіцієнта варіації;
- h) *методи інтерпретації отриманих результатів*: теорія і теоретичні узагальнення, судження, доведення, умовивід, формалізація, інтерполяція, екстраполяція.

---

³⁰ *Волощук І. С. Педагогічне дослідження : навч. посіб. / І. С. Волощук. К. : Інформ. системи, 2009. 390 с.*

Завдання 11. «Життєвий цикл освітньої інновації», або технологія її реалізації³¹. *На прикладі власного дослідження проілюструйте «життєвий цикл освітньої інновації»:*

народження (генерування) інноваційної освітньої ідеї

розроблення інновації у формі інноваційного освітнього проєкту

експертиза інноваційного освітнього проєкту

отримання дозволу на всеукраїнський, регіональний або місцевий експеримент та його проведення

експертиза результатів експерименту щодо освітньої інновації

апробація результатів експерименту щодо освітньої інновації

---

³¹ **Такий «життєвий цикл освітньої інновації»** зумовлює технологію здійснення інноваційної освітньої діяльності та передбачає десять послідовних організаційних дій:

- народження (генерування) інноваційної освітньої ідеї;
- розроблення інновації у формі інноваційного освітнього проєкту;
- експертизу інноваційного освітнього проєкту;
- отримання дозволу на всеукраїнський, регіональний або місцевий експеримент та його проведення;
- експертизу результатів експерименту щодо освітньої інновації;
- апробацію результатів експерименту щодо освітньої інновації;
- експертизу апробованих результатів експерименту щодо освітньої інновації;
- опанування інновації;
- розповсюдження інновації;
- збереження інновації, що визнається «стандартом» для системи освіти аби її складових.

експертиза апробованих результатів експерименту щодо освітньої інновації

опанування інновації

розповсюдження інновації

збереження інновації, що визнається «стандартом» для системи освіти або її складових

За поданою нижче класифікацією визначте методи наукового дослідження, що застосовано для розв'язання завдання. Основа класифікації методів – чотири групи методів педагогічного дослідження: 1) організаційні; 2) теоретичні; 3) емпіричні; 4) обробки даних (за Ю.Скибою³²):

a) *організаційні*: анкетування, інтерв'ювання, експертні опитування, рейтинги;

b) *теоретичні*: аналіз, синтез, абстрагування, аналогій, ідеалізація, індукція, дедукція, формалізація, класифікація, узагальнення, систематизація, конкретизація, порівняння, моделювання, прогнозування та ін.;

c) *емпіричні*: спостереження, педагогічний експеримент, бесіда, соціометрія, тестування, педагогічний консиліум, вивчення продуктів діяльності осіб, що навчаються, експертних оцінок, біографічний метод та ін.;

d) *методи обробки даних*: ранжування, шкалювання, індексування, кореляція оцінювання, факторний, контент-аналіз, кластерний, дисперсійний, регресійний аналіз, вимірювання і контролю та ін.

---

³² Скиба Юрій. Класифікація методів педагогічних досліджень. URL: [file:///C:/Users/%D0%AF/Downloads/vou_2016_2_10%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/%D0%AF/Downloads/vou_2016_2_10%20(2).pdf)

Завдання 12. «Тільки ті, хто роблять абсурдні спроби, зможуть досягти неможливого» (Альберт Ейнштейн)³³. Намалюйте портрет педагога-інноватора³⁴:

Ім'я _____

Прізвище _____

Де він (вона) мешкає) _____

Яка його (її) улюблена страва? _____

Де і як він (вона) відпочиває? _____

Якби він (вона) були кольором, то яким? _____

Якби він (вона) були тваринкою (то якою)? _____

Яка його (її) головна риса характеру (намалюйте, або образно схарактеризуйте афоризмом, віршами, піснею):

Яка його (її) риса характеру, якої ще немає (намалюйте, або образно схарактеризуйте афоризмом, віршами, піснею):

Головний його (її) секрет як інноватора _____

За обраною підставою для класифікації методів наукового дослідження, назвіть методи педагогічного дослідження, застосовані у процесі виконання завдання:

---

³³ **Інноваційною діяльністю** займається багато творчих педагогів, серед яких умовно можна виокремити три групи: 1) **педагоги-винахідники**, які приходять до нового в результаті власних пошуків; 2) **педагоги-модернізатори**, що вдосконалюють і по-новому використовують елементи створених систем задля позитивного результату; 3) **педагоги-майстри**, які швидко сприймають і досконало використовують як традиційні, так і нові підходи та методи.

Діяльність педагогів, що належать до цих категорій, утворює інноваційний педагогічний потік, який збагачує практику новими ідеями, новим змістом і новими технологіями. Інноваційна діяльність є специфічною і досить складною, потребує особливих знань, навичок, здібностей. Впровадження інновацій неможливе без педагога-дослідника, який володіє системним мисленням, розвиненою здатністю до творчості, сформованою й усвідомленою готовністю до інновацій. Педагогів-новаторів такого типу називають педагогами інноваційного спрямування.

³⁴ Завдання модифіковане із вправи «Придумати персонажа за інструкцією». URL: <http://igra-triz.ru/2016/09/30/razbudit-tvorchestvo-19-praktik-i-uprazhnenij-dlya-vzroslyx/>

Завдання 13. Модель Колба, або навчаємо стильно

Для довідки. У 1984 р. професор Девід Колб створив модель навчання, що базується на поетапному формуванні розумових дій. Його теорія включає цикл навчання, що складається з чотирьох окремих етапів та чотирьох різних стилів навчання. Д.Колб визначав навчання як процес придбання і накопичення абстрактних концепцій, здатність застосовувати їх в різних ситуаціях і виникнення на основі цього нового досвіду. Свою модель навчання Д.Колб розглядає як два континууму: полюса першого представляють конкретний досвід та формування абстрактних понять, а другого – рефлексивне спостереження й активне експериментування (рис.1).

Рис. 1. Цикл навчання (за Д.Колб)

Д. Колб виявив, що люди навчаються одним з чотирьох способів:

- 1) через досвід;
- 2) через спостереження і рефлексію;
- 3) з допомогою абстрактної концептуалізації;
- 4) шляхом активного експериментування – віддаючи одному з них перевагу перед іншими.

Згідно з його уявленням, навчання складається з повторюваних етапів «виконання» і «мислення». Це означає, що неможливо ефективно навчитися, просто читаючи про цей предмет, вивчаючи теорію або слухаючи лекції. Однак не може бути ефективним і навчання, в ході якого нові дії виконуються бездумно, без аналізу та підсумовування.

А) Д. Колб запропонував послідовність стадій навчального циклу. До кожної стадії навчального циклу розробіть завдання з дисципліни, яку викладаєте.

Послідовність стадій навчального циклу³⁵

³⁵ Згідно з моделлю Д. Колба конкретний досвід (стадія 1) навряд чи зможе навчити людину чомусь істотному, якщо цей досвід не буде супроводжуватися відповідним рефлексивним наглядом (стадія 2). Організація інформації та інтерпретація її значення є також важливим етапом навчання шляхом експериментування. За цим етапом слід формувати теорії, що стосуються отриманої інформації, співвіднесення їх з іншими аналогічними дослідженнями та прийняття висновків про доцільність і прагматичну цінність даного досвіду (стадія 3). Узагальнення даного конкретного досвіду дозволяє використовувати його і в інших ситуаціях. Остаточна перевірка

<i>Опис стадій</i>	<i>Завдання з освітнього курсу</i>
<p>1. <i>Конкретний досвід (навчання шляхом експериментування):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - навчання шляхом постановки конкретного експерименту; - відношення до людей; - сприйнятливість до почуттів і людей. 	
<p>2. <i>Рефлексивне спостереження (навчання шляхом розгляду):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - прийняттю рішення передують ретельне спостереження; - розгляд ситуації з різних сторін; - розгляд сенсу речей. 	
<p>3. <i>Абстрактна концептуалізація (навчання шляхом осмислення):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - логічний аналіз ідей; - системне планування; - знаходження теорій та розкриття взаємозв'язків. 	
<p>4. <i>Активне експериментування (практичне навчання):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - демонстрація здатності здійснення певних дій; - прийняття ризику; - вплив на людей і події шляхом вчинення дій. 	

Б) Д.Колб запропонував стилі навчання (за Д.Колбом). До кожного стилю розробіть завдання з дисципліни, яку викладаєте.

<i>Стилі навчання (за Д.Колб)</i>	<i>Завдання з освітнього курсу</i>
<p>Пристосування (КД/АЕ). Цей стиль навчання базується швидше на інтуїції, ніж на логіці. Такі люди часто керуються шостим почуттям; у справі отримання інформації покладаються на оточення, після чого вже самостійно аналізують; ретельно опрацьовувати свої плани. Їх приваблюють нові ситуації та</p>	

висновків, узагальнень та сформульованих теорій проводиться досвідченим шляхом (стадія 4).

завдання.	
<p>Відсторонення (КД/СР). Люди з таким стилем навчання спостерігають, і менше щось роблять, а потім розв'язують проблеми за допомогою збирання інформації та уяви. Тому вони здатні розглядати ситуацію з різних точок зору та найкращим чином виявляють себе в умовах, коли потрібно генерувати нові ідеї, наприклад під час «мозкового штурму». Вони, як правило, чутливі, емоційні та артистичні. Їм подобається працювати у команді, отримувати відгуки про свою роботу, збирати інформацію; вони охоче прислухаються до думки інших людей.</p>	
<p>Конвергенція (АП/АЕ). Таких людей називають технарями; їх більше приваблює рішення технічних завдань, а не проблеми міжособистісного характеру. Вони найбільш повно реалізують свій потенціал при вирішенні практичних завдань, а рішення приймають шляхом пошуку конкретних відповідей на конкретні питання; люблять експериментувати з новими ідеями, моделювати й працювати зі спеціалізованими програмами для вирішення реальних завдань.</p>	
<p>Асиміляція (АП/СР). Тут акцент робиться на логічному підході до абстрактних ідей і концепцій, які цим людям здаються важливішими ніж міжособистісне спілкування або практичні дії. Вони здатні зрозуміти широкий діапазон інформації та організувати її у чіткому логічному порядку, з-за чого асиміляція більш ефективна в науковому середовищі. Таким людям також подобається</p>	

всебічно обміркувати ситуацію і досліджувати різні аналітичні моделі.	
---	--

Завдання 14. Реклама інноваційної технології навчання. За допомогою методу AIDA³⁶ та сучасних інструментів E-візуалізації розробіть рекламу актуальної технології навчання, яку ви апробуєте в професійній діяльності³⁷.

РОЗДУМ (РЕФЛЕКСІЯ) «З видимого пізнавай невидиме»

Стало зрозумілим	Потребує самостійного опрацювання (уточнення)	Візьму для практичної дослідницької роботи

НАВЧАЛЬНО-ТВОРЧІ ЗАВДАННЯ

³⁶ AIDA (від англ.: attention — увага, interest — інтерес, desire — бажання, action — дія, акція) – найвідоміша рекламна модель Ел. Левіса, розроблена 1896 р. Перше, що необхідно зробити для успішної реклами – привернути увагу (A - attention). Цього можна домогтися за допомогою незвичайного назви, дизайну, кольору, великого тексту. Увага змінюється інтересом, який змушує людину затримати продукцію в руках довше і подивитися на продукцію більш уважно (I - interest). Інтерес можна викликати докладної і важливою інформацією про продукцію, її характеристики, переваги, вигоди від її використання. Подальші дії - переважно автоматичні. Якщо продукція стоїть, цікава і захопила покупця, то виникає бажання (D - desire). Слідом за бажанням приходить дія (A - action).

³⁷ Див.: Про візуалізацію освітнього матеріалу та корисні інструменти для цього – Скрипник М.І. Шкільний урок XXI ст.: типи, проекти, аналіз: Нотатник педагога. К.: ЦППО, 2019. 142 с. (Як візуалізувати освітній матеріал). Цей матеріал подано в рубриці «Думки-поради вчених із теми» цього робочого зошита.

**ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З ОСВІТНЬОГО КУРСУ
«ІННОВАЦІЙНА ПЕДАГОГІКА ТА
ПЕДАГОГІКА ПАРТНЕРСТВА»**

Завдання 1. Аналіз результатів педагогічної діяльності учасників Всеукраїнського конкурсу «Учитель року» з точки зору інноваційності та експериментування.

Проаналізуйте матеріал, поданий на сайті Міністерства освіти і науки України в розділі «Учитель року» (<https://mon.gov.ua/ua/tag/uchitel-roku>).

На прикладі результатів педагогічної діяльності (або переможця, або конкурсанта – на вибір) заповніть таблицю:

<i>Інформація про автора (прізвище, ім'я, по батькові, регіон, предмет)</i>	
<i>Суть інноваційної діяльності / експериментування (у цій графі аспірант конкретизує результат)</i>	
<i>Характеристика результатів педагогічної діяльності конкурсанта за критеріями:</i>	<i>Конкретна характеристика за:</i>
<i>1. Масштаб цілей і завдань</i>	
<i>2. Методологічне забезпечення</i>	
<i>3. Науковий контекст</i>	
<i>4. Характер дій (якість)</i>	
<i>5. Характер дій (кількість)</i>	
<i>6. Тип дій</i>	
<i>7. Реалізація</i>	
<i>8. Результат, продукт</i>	
<i>9. Новизна</i>	

10. <i>Наслідки</i>	

Завдання 2. Реклама інноваційної технології навчання. *За допомогою сучасних інструментів E-візуалізації розробити рекламу інноваційної технології навчання, яку ви апробуєте в дисертаційному дослідженні.*

Завдання 3. Анотований каталог. *Підготувати анотований каталог іноземних джерел дослідження з проблеми інновацій в освіті та навчанні (кількість джерел – не менше 25).*